

ЕКОНОМІКА РЕГІОНІВ

Децентралізація в Україні

Приходько В. П., Єгорова О. О.

*д.е.н., професор,
завідувач кафедри*

викладач

*Кафедра міжнародних економічних відносин
Факультет міжнародних економічних відносин
Ужгородський національний університет*

м. Ужгород, 2018 р.

ЕКОНОМІКА РЕГІОНІВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ

Децентралізація - передача політичних, адміністративних повноважень від державних органів влади органам місцевого самоврядування. Повноваження, разом з фінансами, передаються найближче до людей, де їх можна реалізувати найбільш ефективно. Передача повноважень супроводжується передачею необхідних ресурсів для виконання цих повноважень та встановленням державного контролю за законністю актів місцевого самоврядування.

Територіальна громада - жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, або добровільне об'єднання жителів кількох поселень, що мають єдиний адміністративний центр.

Об'єднана територіальна громада - об'єднання кількох поселень, що мають єдиний адміністративний центр. Адміністративним центром якої визначено місто, є міською територіальною громадою, центром якої визначено селище, - селищною, центром якої визначено село, - сільською.

Спроможна територіальна громада - громада, в якій місцеві джерела наповнення бюджету, інфраструктурні та кадрові ресурси є достатніми для вирішення органами місцевого самоврядування питань місцевого значення, передбачених законодавством, в інтересах жителів громади.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ

ФІНАНСОВА/ФІСКАЛЬНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ - процес делегування повноважень місцевому самоврядуванню щодо прийняття рішень у сфері бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів, виявляється у фінансовій незалежності органів місцевого самоврядування приймати рішення щодо формування бази оподаткування, визначення ставок відповідних місцевих податків та зборів, введення податкових стимулів для галузей економіки на регіональному рівні, а також формування структури видатків для надання суспільних благ населенню.

СТАРОСТА - посадова особа місцевого самоврядування у селах, що входять до складу об'єднаної територіальної громади. Обирається на виборах, які оголошуються рішенням ради об'єднаної громади. Представляє інтереси жителів села чи декількох населених пунктів у виконавчих органах ради об'єднаної громади. Сприяє жителям у підготовці документів, що подаються до органів місцевого самоврядування. Інші обов'язки старости визначає рада об'єднаної громади.

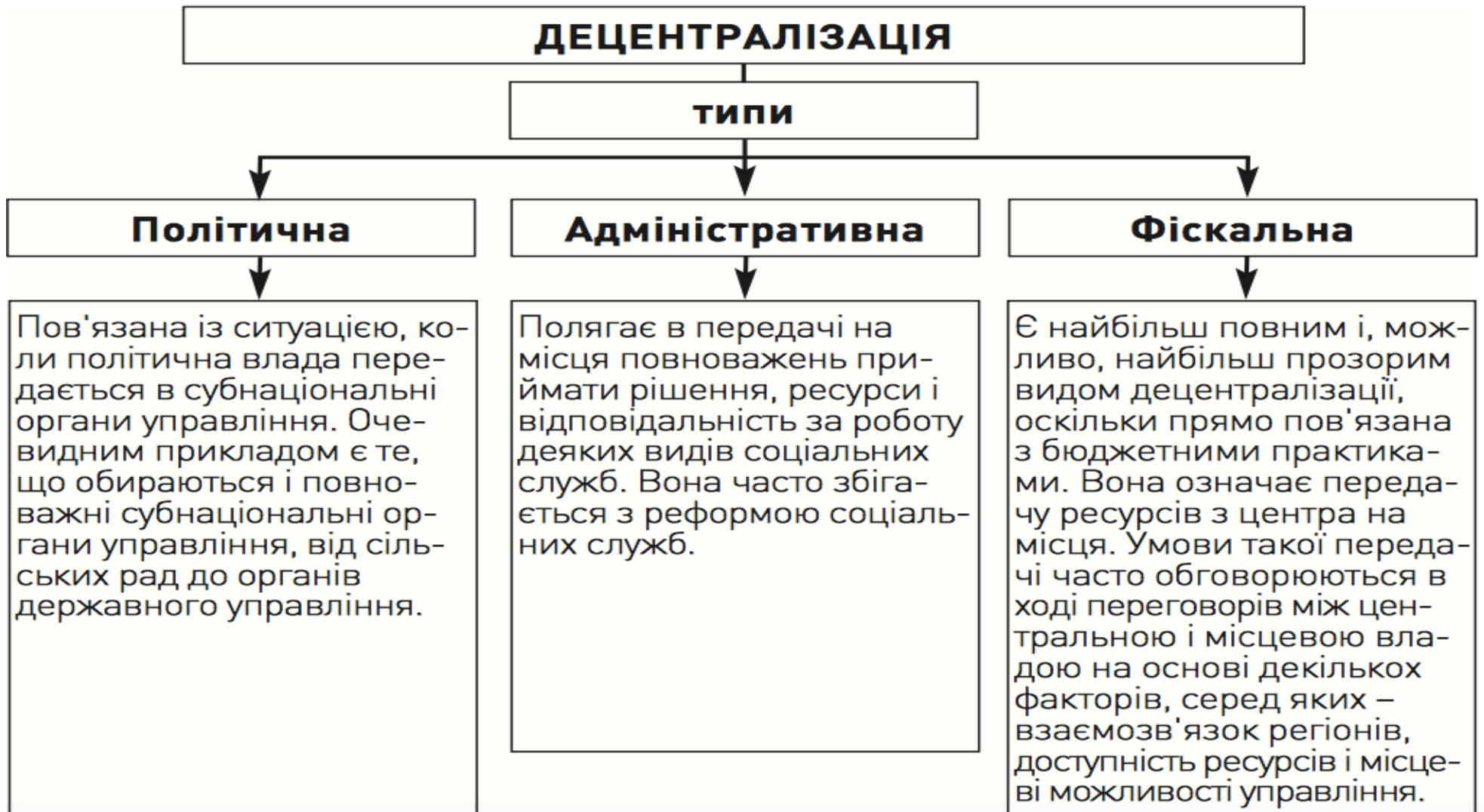
ОСНОВНІ ТЕЗИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ ЩОДО ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

- Децентралізація забезпечує більш ефективне розміщення ресурсів у громадському секторі**
- Децентралізація сприяє росту підзвітності органів державної влади в питаннях витрачання бюджетних коштів.**
- Децентралізація заохочує розвиток регіональних і місцевих економік.**
- Децентралізація стимулює до скорочення необґрунтованих витрат у суспільному секторі.**

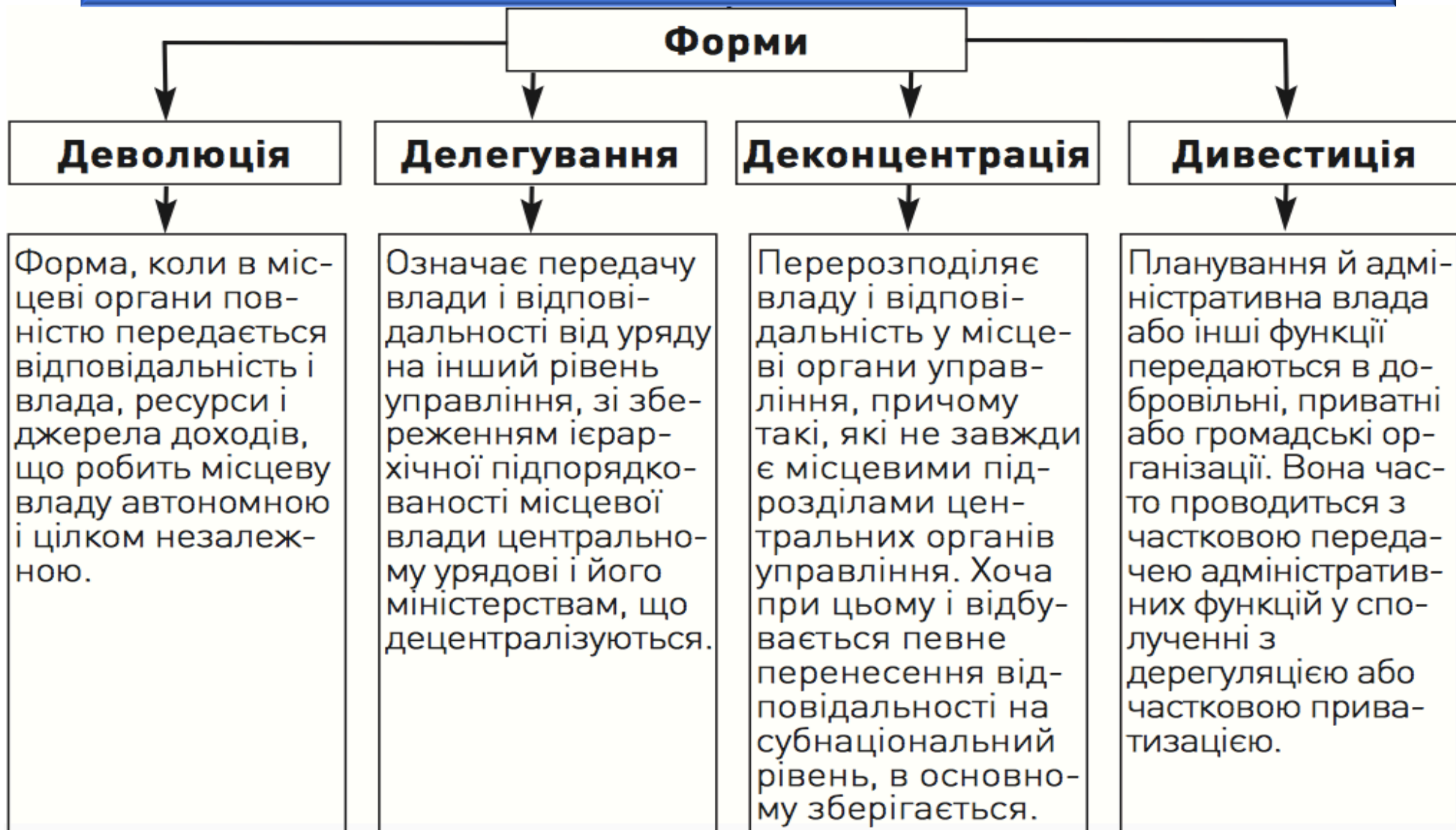

ЕКОНОМІКА РЕГІОНІВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ

ТИПИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

ФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ

- 1990 р. - Закон України «Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування в Україні» № 533-XII (втратив чинність 21.05.1997 р.)
- 1998 р. - Указ Президента України «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні». №810/98
- 2005 р. - Дорученням Прем'єр-міністра України від 14 лютого 2005 р. була створена робоча група з адміністративно-територіальної реформи
- 2009 р. - Концепція реформи місцевого самоврядування №900-р
- 2014 р. - Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади №333-р

План заходів щодо її реалізації, які дали старт реформі.

зміни до Конституції України, + сформувавши пакет нового законодавства.

висока оцінка Венеційської Комісії

На жаль, певні політичні обставини не дозволили Верховній Раді України внести подані Президентом України зміни до Конституції щодо децентралізації.

Тому Урядом з 2014 року розпочато реформу в межах чинної Конституції.

ЄВРОПЕЙСЬКА ХАРТІЯ МІСЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

15.10.1985 р. прийняття

1.09.1988 р. набуття чинності

15.07.1997 р. Закон України «Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування».

«1. Місцеве самоврядування означає право і спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання і управління суттєвою частиною суспільних справ, які належать до їхньої компетенції, в інтересах місцевого населення.

2. Це право здійснюється радами або зборами, члени яких вільно обираються таємним голосуванням на основі прямого, рівного, загального виборчого права і які можуть мати підзвітні їм виконавчі органи. Це положення ніяким чином не заважає використанню зборів громадян, референдумів або будь-якої іншої форми прямої участі громадян, якщо це дозволяється законом».

Висновок щодо відповідності національного законодавства України положенням Європейської хартії місцевого самоврядування
<http://www.csi.org.ua/ekspertnyj-vysnovok-shhodo-vidpovidno/>

ЕКОНОМІКА РЕГІОНІВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Закони про внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України.

2015 р.

Закон «Про співробітництво територіальних громад».

2014 р.

Закон «Про добровільне об'єднання територіальних громад».

2015 р.

Закон «Про засади державної регіональної політики».

ЕКОНОМІКА РЕГІОНІВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ

ОФІЦІЙНИ САЙТ

<http://decentralization.gov.ua>

КАРТА ДОНОРІВ

КАЛЕНДАР

БІБЛІОТЕКА

ЗАКОНОДАВСТВО

gov.ua
Державні сайти України

Версія для людей
з порушеннями зору

In English

Стара версія

ПРО РЕФОРМУ ▾ НОВИНИ ▾ ОТГ ▾ СПІВРОБІТНИЦТВО ГРОМАД СТАРОСТА ЦНАП ФІНАНСИ ЮРКОНСУЛЬТАЦІЯ

МЕДИЦИНА ОСВІТА МОЛОДЬ БЕЗПЕКА

Усі новини

06/04 14:12
З'явилися чотири нових посібники для громад

06/04 12:38
На берегах Голубого Дунаю, - інтерв'ю з головою Тячівської ОТГ Іваном Ковачем

Закарпатська область Проект DESPRO

06/04 12:30
На Черкащині активізувалось співробітництво громад

Черкаська область

06 квітня 2018

На берегах Голубого Дунаю, - інтерв'ю з головою Тячівської ОТГ Іваном Ковачем

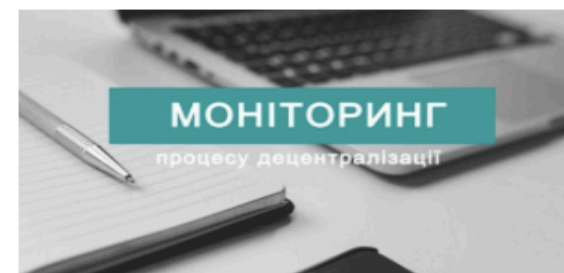
ФІНАНСОВА СПРОМОЖНІСТЬ
ОБ'ЄДНАНИХ ГРОМАД
РЕЙТИНГ

ПЕРЕГЛЯНУТИ

МОНІТОРИНГ

процесу децентралізації

ФІСКАЛЬНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ

Податки, що сплачуються до місцевих бюджетів об'єднаних територіальних громад (у %)

- 1) 60 % податку на доходи фізичних осіб;
- 2) 25 % екологічного податку;
- 3) 5 % акцизного податку з реалізації підакцизних товарів;
- 4) 100 % єдиного податку;
- 5) 100 % податку на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності;
- 6) 100 % податку на майно (нерухомість, земля, транспорт);
- 7) державне мито;
- 8) плата за надання адміністративних послуг, адміністративні штрафи та штрафні санкції;
- 9) збір за місця паркування транспортних засобів;
- 10) туристичний збір;
- 11) плата за ліцензії та сертифікати на певні види господарської діяльності;
- 12) надходження від орендної плати за користування майновим комплексом та ін. майном, що перебуває в комунальній власності;
- 13) рентні плати за користування надрами (в т.ч. для видобування корисних копалин), за спеціальне використання води та водних об'єктів, лісових ресурсів;
- 14) орендна плата за водні об'єкти, їх частини;

ФІСКАЛЬНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ

Податки, що сплачуються до місцевих бюджетів об'єднаних територіальних громад (у %)

- 15) плата за розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів (банківські депозити);
- 16) концесійні платежі щодо об'єктів комунальної власності;
- 17) 75 % коштів відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва;
- 18) 50 % грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього середовища внаслідок господарської та ін. діяльності;
- 19) 10 % вартості питної води від суб'єктів підприємницької діяльності, які здійснюють реалізацію питної води через системи централізованого водопостачання з відхиленням від відповідних стандартів
- 20) 1,5 % коштів від використання (реалізації) частини виробленої продукції, що залишається у власності держави відповідно до угод про розподіл продукції, та/або коштів на території громад, де знаходиться відповідна ділянка надр (газ, нафта);
- 21) 55 % коштів від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення або прав на них, що перебувають у державній власності до розмежування земель державної і комунальної власності;
- 22) плата за надання місцевих гарантій.

РЕЗУЛЬТАТИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

- Завдяки цим змінам, місцеві бюджети зросли на **123,4 млрд грн**: з **68,6 млрд** в **2014** до **192 млрд грн** в **2017** році. Частка місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України постійно зростає і на кінець **2017** року склала **51,2 %** (у **2015** році - **45,6%**).
- Станом на початок березня **2018** року створено вже **725** об'єднаних територіальних громад (ОТГ). До складу цих ОТГ увійшли **3372** колишніх місцевих ради. Зараз **6,3** млн людей проживають в ОТГ.
- Сьогодні обрано вже **640** старост, ще більше **1,8** тисяч осіб виконують обов'язки старост.
- На початок лютого **2018** року реалізується вже **142** договори про співробітництво територіальних громад. Цим механізмом скористалися **614** громад.
- Державна підтримка регіонального розвитку та розвитку інфраструктури громад за час реформи зросла у **32** рази: з **0,5 млрд** в **2014** до **16,1 млрд грн** у **2017** році. **21** область прийняла рішення про створення Агенції регіонального розвитку, в усіх областях працюють Центри розвитку місцевого самоврядування, які в тому числі допомагають місцевій владі втілювати регіональні стратегії.
- Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства». Нові містобудівні повноваження отримали **90** міст, в тому числі - **10** ОТГ.

ЕКОНОМІКА РЕГІОНІВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ

ОЧІКУЄТЬСЯ ПРИЙНЯТТЯ НОВИХ ЗАКОНІВ

- «Про службу в органах місцевого самоврядування» (доопрацьовується у Верховній Раді після пропозицій Президента). Забезпечить рівний доступ до служби в органах місцевого самоврядування, підвищить престижність служби в ОМС, мотивацію місцевих службовців до розвитку громад та власного розвитку.
- «Про засади адміністративно-територіального устрою України» (законопроект готовий до розгляду у Верховній Раді). В рамках чинної Конституції визначає засади, на яких має ґрунтуватися адміністративно-територіальний устрій України, види населених пунктів, систему адміністративно-територіальних одиниць, повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування з питань адміністративно-територіального устрою, порядок утворення, ліквідації, встановлення і зміни меж адмінтеродиниць та населених пунктів, ведення Державного реєстру адміністративно-територіальних одиниць та населених пунктів України.
- Щодо управління земельними ресурсами в межах території об'єднаних територіальних громад. Запровадить принцип повсюдності юрисдикції ОТГ у земельних відносинах, надасть повноваження розпоряджатися землями за межами населених пунктів.
- Щодо розширення видів містобудівної документації на місцевому рівні. Усуне існуючі недоліки регулювання містобудівної діяльності, унеможливить нецільове використання та розподіл земель.
- Щодо державного нагляду за законністю рішень органів місцевого самоврядування.
- «Про міські агломерації». Визначить організаційно-правові засади формування міських агломерацій територіальними громадами сіл, селищ і міст, у тому числі об'єднаними територіальними громадами, принципи і механізми взаємодії територіальних громад в межах міських агломерацій, а також форм підтримки державою міських агломерацій. Успіхи реформи на першому етапі свідчать, що Україна обрала правильний шлях і треба рухатися ним далі. Зупинятися вже не можна. Але наступним кроком має бути внесення зміни до Конституції щодо децентралізації, які необхідні для подальшого просування реформи та її завершення.